

A Montessori pedagógia elvei

Montessori módszere a gyermek alapos megismeréséből, megfigyeléséből indult ki, amit elméletekkel támasztott alá. Montessori a tanulás új formáját teremtette meg. Középpontban a gyermeki fejlődés öntörvényűségét állította, mivel a gyermek képes arra, hogy személyiségét egy belső készlet alapján önmaga építse fel. A gyermeki fejlődés fontos feltétele a szeretetteljes nevelői légkör kialakítása, amely mindig tekintettel van a gyermek személyiségére. A gyermek próbálkozik, gyakorol, majd megszerzi a tudást. Fontos, hogy a gyermek önállóan tudjon megnyilatkozni. A pedagógus ne váljon ennek akadályozójává. Hagynia kell a gyermeket önállóan cselekedni, helyett, hogy helyette próbálja kifejezni magát. A pedagógus nem nyomhatja el a gyermek kibontakozását. Törekednie kell, hogy a gyerek önállóan próbáljon cselekedni. A pedagógus segíti a gyermeket, hogy kibontakozzanak képességei. A pedagógus nem irányítóvá, hanem segítővé válik. Ha hagyjuk a gyerekeket önállóan cselekedni, akkor nevelhetjük őket a legeredményesebben. A gyermek önmagát neveli, fejlődését nem más végzi helyette. A nevelőnek meg kell teremteni a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételeket. A környezet felépítése segíti a gyermek szabad öntevékenység megvalósítását. Tudjon szabadon megnyilvánulni, kifejezni szükségleteit. A berendezés a gyermekek méreteinek megfelelő, mozgásigényüket kielégítő legyen. Montessori-tól származnak a hagyományos óvodákból már ismert alacsony székek, asztalok, gyermekméretű mosdóállványok, alacsony szekrények. Montessori úgy fejlesztette ki eszközeit, hogy azok nem csak tanulásra, a mozgásigény kielégítésére alkalmasak, hanem egyszerűségük miatt könnyen elsajátíthatók. Montessori elvei szerint a gyermeket nem szabad korlátozni szabadságában, a gyermeket nem kényszeríthetjük semmire, de az ártalmas cselekedeteket meg lehet akadályozni, és ki lehet küszöbölni. Ha a gyermek mozdulatlan és passzív, akkor a figyelmét is nehezebb felkelteni. Montessori pedagógiájában aktív munkával neveljük a gyermeket, amely által a gyermek megérti és elsajátítja a közösségi élet rendszerét. Mivel a gyermek önmagát ki tudja bontakoztatni, ezért megnyilvánul különböző egyéniségük is előbb-utóbb. Segítenünk kell nekik, hogy az időt hasznosan töltsék el, és tevékenyek legyenek. Nem szabad a gyerekek helyett elvégezni a feladatokat, csak bemutatni az eszközök használatát és segíteni nekik, hogy függetlenül tőlünk hajtsák azokat végre. A felesleges segítség akadályozza a gyermeket természetes erőinek kibontakozásában.

A gyermek megtanulja a megfelelő viselkedést és mozgást, melyet az óvodán kívül is hasznosítani tud. Fontos, hogy a gyermek korai szakaszban megszeresse a tanulást. A gyermekek arra törekszenek tevékenységük során, hogy felfogó- és kifejezőképességüket fejlesszék, ezért tapintanak, simogatnak, szagolnak. A gyermekek fejlesztik érzékszerveiket, megalkotják képzeletüket, felépítik önálló tapasztalataikat a világgal. Ezek kibontakozását elő kell segíteni. Montessori módszere alapján a gyermekeket olyan környezetbe helyezzük, olyan eszközökkel vesszük körül, amelyeket kezükbe fogva és azokat használva saját tapasztalataik alapján fedeznek fel dolgokat, új ismeretekhez jutnak és fejlesztik képességeiket. Montessori saját eszközrendszerét alakította ki. A gyermeknek ehhez segítségre van szüksége, melynek mottója: „Segíts nekem, hogy önmagam csinálhassam.” A pedagógus mindig ébren tartja a gyermek figyelmét, érdeklődését. Figyeli a gyermek tevékenységét. Minden eszköznek meghatározott helye van és rend, rendszer uralkodik. A rend miatt a gyermekek mozgása is rendezett lesz. Így a gyermek szabadon választhat és gyakorolhat.

Ha a gyermek megszokja ezt a rendszert, a nyugodt légkört, akkor belsőleg felszabadul, és saját eredményei fontosak lesznek számára.

Jutalmazás, büntetés nincs. A pedagógus külön leül és beszélget a gyermekkel a problémáról, a másik gyermek előtt nem szégyenítheti meg. Ha a szokásrendszer kialakul, nincs komolyabb fegyelmezési probléma. A gyermek és a pedagógus között kölcsönös bizalom alakul ki. A pedagógus jellemével hat a gyermekre, amely az alázat, türelem, harmónia és a kiegyensúlyozottság. A gyermek cselekvési vágya kielégül a gyakorlások során.

A gyerekek az első hat évben tudattalanul szívják magukba az őket körülvevő világ információit. Érzékelés, hangok, hőmérséklet által. Montessori eszközei a gyerekek érdeklődését nagymértékben lekötik, a velük való gyakorlás érzékszerveiket, megfigyelőképességüket, gondolkodásukat egyaránt fejleszti.

Montessori alapelvei szerint 3 fő korcsoportot különített el a gyermekek érzékenységi fázisai szerint.

- 0-6 éves kor közötti időszak, az abszorbeáló tudat kora, amelyben a gyerek az érzékszervi tapasztalatokat ösztönösen fogadja be.
- 6-12 éves kor közötti időszakban a képzelőerő és a tudatos gondolkodás alakul ki.
A gyermek megismerte a körülötte élő világot, folyékonyan beszél. Ebben a korban kielégíthetetlen a kíváncsisága.
- 12-18 éves kor közötti időszakban a szociális és etikai értékrend születik meg. Az emberré válás tudata jelenik meg.

Montessori szerint a szabadságot nem lehet megadni, ez az emberi természethez tartozik. A szabadságnak addig van értelme, ameddig a gyermek saját életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő eszközökkel tevékenykedik. Az előkészített környezetnek nagy hatása van.

A gyermekek munkajellegű tevékenységeket végeznek. Meg kell tanulni bízni a gyermekekben. A környezet vezeti a gyermeket a munkában. A gyermek eljut oda, hogy korrigálni tudja a hibáit és biztos lesz önmagában. Jellemük fejlődik, kiegyensúlyozottá válik. Fontos, hogy a gyermek együttműködő, szociális ember legyen.

Maria Montessori 1870-ben született. A matematika és a természettudományok iránti érdeklődése korán megmutatkozott. Tanulmányait reál középiskolában folytatta, ezután négy évig műszaki főiskolai tanulmányokat folytatott. Ezután, hosszú, fáradságos harc után, pápai engedéllyel, 1892-ben sikerült az első női hallgatóként, beiratkozni az orvosi egyetemre. Érdeklődése a gyermekgyógyászat majd a pszichiátria felé fordult. Tanulmányai befejeztével az első orvosnőként szerzett diplomát. Ezt követően, Róma egyik pszichiátriai klinikáján elmekórtani vizsgálatokat végzett. Ott találkozott egy csoport értelmi fogyatékos gyermekkel, akik embertelen körülmények között tengődtek. Munkája kezdetén Itard és Seguin munkásságát tanulmányozta. Itard munkásságának kiemelkedő részét alkotta egy, az aveyroni erdőben megtalált elvadult fiú nevelésével, és fejlődésének leírásával foglalkozó munka. Vizsgálatai során arra a következtetésre jutott, hogy minden érzékszervi fogyatékoság fejleszthető megfelelően megválasztott módszerek segítségével. Ennek érdekében Seguin, a fogyatékosok nevelésére különböző módszereket és eszközöket alakított ki.

Vizsgálódásai meggyőzték Montessorit, hogy a probléma elsősorban nem orvosi, hanem pedagógiai megoldást igényel. A gyermekeket felfedezte és ennek megfelelő eszközöket készített.

1907-ben megnyitja a Gyermekek Házát, a Casa dei Bambini-t, ahol kipróbálja módszerét. A berendezés a gyermekek testméretéhez alkalmazkodott. Montessori hetente 1-2x látogatta a gyermekházat, hogy megfigyelje a gyermekek tevékenységét. Az intézet hamarosan népszerű lett. A következő években a Montessori gyermekházakban alkalmazott pedagógiai eljárások a nemzetközi szakmai közvélemény figyelmét is felkeltették. Megalakultak a Montessori Társaságok, és számos új nevelőintézet jött létre.

1909-ben megjelent Montessori műve, amelyben kifejti pedagógiai koncepcióját. A módszert elsősorban óvodáknak dolgozták ki, de megjelent az elemi iskolákon, középiskolákon, egyetemeken is.

Néhány idézet:

„Ha előlről kezdeném a gyermeknevelést,
Fenyegetés helyett festegetésre használnám a kezemet,
Példálózás helyett példát mutatnék,
Nem siettetném a gyermeket, hanem hozzá sietnék,
Nem a nagyokost játszánám, hanem okosan játszánék,
Komolykodás helyett komolyan venném a vidámságot,
Kirándulnék, sárkányt eregetnék, réten kószálnék,
Bámulnám a csillagokat.
A civakodás helyett a babusgatásra összpontosítanék,
Nem erőszakoskodnék a gyerekekkel, hanem a lelkét erősíteném,
Előbb az önbizalmát építeném, azután a házamat,
Kevesebbet beszélnek a hatalom szeretetéről,
És többet a szeretet hatalmáról.” Diane Loosmanns

„A kisgyermek fejlődésének szabadsága nem azt jelenti, hogy egyszerűen magára hagyjuk, hanem azt, hogy segítő szeretettel emeljük köré a megfelelő környezetet... Minél tökéletesebb a környezet, annál kevesebb beavatkozásra van szükség a felnőtt részéről.” Maria Montessori

„A gyermek a legtökéletesebb teremtmény, mert egyedül ő tudja megalkotni saját egyéniségét. A gyermek lelke lágy viaszhoz vagy fehér papírhoz hasonló, ahová magának a gyermeknek kell belevésni a képzeteket.”
Maria Montessori

„Arra taníts, hogy önálló lehessen, hogy büszke lehessen magamra! Hogy elgondolkozzam rajta, hogy képessé váljak rá, hogy eldönthessem, hogy véghezvigyem. Én magam! Mert ez az út vezet el a gyermeki lét végső céljához, a boldog felnőtté válásig.” Maria Montessori